

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 28/1 đến 3/2/2013)

- Tàu chiến Trung Quốc tập trận ở Biển Đông
- Trung Quốc không thương lượng về lợi ích cốt lõi
- Trung Quốc lên kế hoạch khai thác dầu khí ở Biển Đông
- Philippines tăng quân ở Trường Sa
- Philippines mua 12 chiến đấu cơ mới của Hàn Quốc
- Nhà lập pháp Mỹ ủng hộ Philippines đưa tranh chấp ra Tòa Trọng tài
- Singapore nhấn mạnh cần sớm hoàn tất COC

Động thái của các quốc gia

+ *Trung Quốc:*

Trung Quốc lên kế hoạch khai thác dầu khí Biển Đông. Tập đoàn CNOOC sẽ đầu tư khoảng 2,66 tỷ USD để thăm dò địa chất ở các vùng biển với ước tính có khoảng 140 giếng dầu. Trong cuộc họp báo tại Hong Kong, đại diện của CNOOC ông Zhong Hua cho biết: “Chương trình thăm dò dầu khí trong năm 2013 vẫn đang trong giai đoạn xem xét và sẽ nỗ lực thực hiện ở vùng biển nước sâu.” CNOOC cũng có kế hoạch sản xuất dầu tại 10 mỏ dầu mới ở ngoài khơi trong năm nay với 24 dự án đang được xây dựng. Bảy trong số 10 mỏ dầu mới nói trên sẽ ở khu vực Biển Đông.

Trung Quốc không muốn có thêm xung đột ở bãi cạn Scarborough. Phát biểu trong cuộc họp báo thường kỳ hôm 28/1, Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hồng Lỗi cho rằng tình hình ở bãi cạn Scarborough/Hoàng Nham “vẫn ổn định” và Trung Quốc hy vọng không có thêm xung đột liên quan đến vấn đề này. Theo Người

phát ngôn Hồng Lỗi, những tranh chấp phát sinh quanh bãi cạn Scarborough/Hoàng Nham từ hồi năm ngoái là do các tàu quân sự Philippines “quấy rối ngư dân và tàu cá Trung Quốc”.

Ông Tập Cận Bình: Trung Quốc không thương lượng về lợi ích cốt lõi. Ngày 28/1, khi chủ trì buổi học tập thể của Bộ Chính trị, Tổng Bí thư Ban chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc Tập Cận Bình nhấn mạnh, Trung Quốc sẽ kiên trì đi con đường phát triển hoà bình, nhưng quyết không từ bỏ quyền lợi chính đáng, quyết không hy sinh lợi ích cốt lõi quốc gia. “Không một quốc gia nào nên nuôi hy vọng rằng chúng ta sẽ thương lượng các lợi ích cốt lõi của mình hay chúng ta sẽ chấp nhận trái đắng làm tổn hại tới các lợi ích chủ quyền, an ninh và phát triển quốc gia.”

Trung Quốc tránh việc đưa tranh chấp Biển Đông ra tòa Liên Hợp Quốc. Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hồng Lỗi ngày 31/1 tuyên bố Bắc Kinh phản đối yêu cầu của Philippines đưa vấn đề tranh chấp Biển Đông ra Tòa trọng tài quốc tế. “Trung Quốc phản đối hành động đi ngược lại những gì đã được các bên thống nhất trước đó.”

Tàu chiến Trung Quốc tập trận ở Biển Đông. Gần đây, 2 chiếc tàu hộ vệ thuộc biên chế hạm đội Nam Hải, Hải quân Trung Quốc đã kéo ra vùng biển phía Tây bãi cạn Scarborough tập trận “tuần tra”. Trong kế hoạch tác chiến của 2 tàu hộ

vệ này, lực lượng thủy thủ hạm đội Nam Hải sẽ thực hiện các bài huấn luyện tác chiến tấn công, phòng thủ, đảm bảo liên lạc, chi viện hỗ trợ trong tác chiến trên biển ở khu vực Scarborough. Hoạt động diễn tập này kéo dài liên tục 36 giờ theo thể 2 tàu “dựa lưng nhau” cùng tác chiến.

Trung Quốc tập trận ở Thái Bình Dương.

Một đội tàu thuộc hạm đội Bắc Hải hôm 29/1 đã khởi hành từ cảng quân sự của thành phố Thanh Đảo (tỉnh Sơn Đông) để ra tập trận tại khu vực biển Tây Thái Bình Dương. Đội tàu gồm tàu khu trục tên lửa Thanh Đảo cùng với hai tàu hộ vệ tên lửa Yên Đài và Diêm Thành mang theo ba máy bay trực thăng. Trên đường đến Thái Bình Dương, đội tàu này dự kiến tiến hành hơn 20 cuộc tập trận ở Hoàng Hải, Biển Hoa Đông, Biển Đông, Eo biển Miyako, Eo biển Bashi. **Ba chiến hạm** này tiến vào Biển Đông vào lúc 11:40 sáng hôm 1/2 sau 5 giờ cơ động qua eo biển Bashi (nằm giữa đảo Luzon của Philippines và Đài Loan.)

Trung Quốc tăng cường củng cố “Tam Sa”.

Bắc Kinh tăng tốc xây dựng cơ sở hạ tầng cho cái gọi là “Tam Sa” và lên kế hoạch lập đội tàu gồm 200 chiếc chuyên đánh bắt ở các vùng biển

xung quanh “Tam Sa”. “Thị trường Tam Sa” Tiêu Kiệt hôm 27/1 nói: “Trong năm nay, chúng tôi sẽ hoàn tất vận hành giai đoạn một của cảng mới ở đảo Phú Lâm, nhà máy lọc nước biển, nhà máy xử lý chất thải...” Để hỗ trợ cho các kế hoạch nói trên, Trung Quốc sẽ hoàn tất một tàu tiếp tế mang tên Tam Sa 1 vào năm 2014 nhằm vận chuyển vật liệu đến đảo Phú Lâm.

+ Việt Nam:

Tiếp nhận tài liệu chủ quyền Trường Sa và Hoàng Sa.

Ngày 1/2, Bảo tàng Lịch sử quốc gia đã tiếp nhận bộ sưu tập bản đồ và một số tài liệu liên quan khẳng định chủ quyền của Việt Nam đối với quần đảo Trường Sa, Hoàng Sa. Bộ sưu tập này gồm 23 bản đồ các loại, 10 tư liệu bằng tiếng Anh, tiếng Nhật Bản do nhà sưu tập tư nhân hiến tặng.

+ Philippines:

Philippines tăng quân ở Trường Sa.

Hãng tin Kyodo dẫn lời một quan chức tình báo quân sự cấp cao cho biết Philippines đã tăng số quân triển khai ở năm đảo, hai bãi cát và hai bãi đá ở quần đảo Trường Sa. Quan chức nói trên xác nhận có ít nhất 126 binh sĩ đã được triển khai thêm trong tháng 11/2012, tăng gấp 2,5 lần so với lực lượng đã triển khai trước đây. Tuy nhiên, chỉ huy quân đội Philippines tại khu vực này, Trung tướng Juancho Sabban, đã không khẳng định hay phủ nhận về việc triển khai thêm quân vừa qua.

Philippines vẽ bản đồ trên biển.

Một bản đồ mới của Philippines, trong đó chính thức đổi tên các khu vực biển phía tây của nước này ở Biển

Đông và miêu tả cụ thể phạm vi vùng kinh tế đặc quyền (EEZ), đang chờ được Tổng thống Aquino thông qua. Giám đốc Điều hành của Cục Bản đồ và thông tin tài nguyên quốc gia Paquito Ochoa Jr cho biết bản đồ được thực hiện bởi Cục Bản đồ và thông tin tài nguyên quốc gia Philippines bao gồm “các khu vực mà Trung Quốc cũng tuyên bố chủ quyền” vẫn còn đang được xem xét.”

Philippines mua 12 chiến đấu cơ mới của Hàn Quốc. Phát ngôn viên của Tổng thống Benigno Aquino, Edwin Lacierda, cho hay các máy bay FA-50 sẽ là những chiến đấu cơ đầu tiên của lực lượng không quân Philippines, kể từ khi các máy bay F-5 của Mỹ nghỉ hưu vào năm 2005. Theo ông Edwin, các phi cơ sẽ được sử dụng để “huấn luyện, ngăn chặn và đối phó với thiên tai”, cũng như khảo sát các khu vực bằng các camera trên không.

+ *Singapore:*

Singapore nhấn mạnh cần sớm hoàn tất COC. Ngoại trưởng Singapore K. Shanmugam hôm 1/2 đã tái khẳng định sự cần thiết của việc ký kết Bộ Quy tắc ứng xử của các bên ở Biển Đông (COC) càng sớm càng tốt. Theo ông

Shanmugam, các tranh chấp trên Biển Đông thực tế sẽ mất một thời gian rất dài để giải quyết. Hiện tại, điều quan trọng là làm sao để các tranh chấp trên Biển Đông không leo thang thành xung đột, một điều sẽ là thảm họa đối với khu vực.

+ *Mỹ:*

Các nhà lập pháp Mỹ ủng hộ Philippines đưa tranh chấp biển ra trọng tài Liên Hiệp Quốc.

Trợ lý Ngoại trưởng Philippines Carlos Sorreta hôm 29/1 cho biết phái đoàn Mỹ gồm năm thành viên do dân biểu Edward Royce - Chủ tịch Ủy ban Đối ngoại Hạ viện dẫn đầu tới thăm Philippines, đã bày tỏ quan điểm “hoàn toàn ủng hộ” các nỗ lực của Manila “nhằm giải quyết tranh chấp chủ quyền với Trung Quốc trên Biển Đông một cách hoà bình và phù hợp với Công ước Liên hiệp quốc về Luật biển (UNCLOS)”. Theo ông Sorreta, đoàn dân biểu Mỹ đã có một số cuộc thảo luận với các quan chức Philippines về chi tiết các hành động của Manila.

Quan hệ các nước

Việt Nam và Anh tăng cường quan hệ quốc phòng. Sáng 28/1, tại Hà Nội, Thượng tướng Đỗ Bá Tỵ, Tổng Tham mưu trưởng, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng đã tiếp Huân tước Lord Astor, Thứ trưởng Quốc phòng Anh đang thăm và làm việc tại Việt Nam từ ngày 26 đến 30/1. Tại buổi tiếp, Thượng tướng Đỗ Bá Tỵ đánh giá cao kết quả hợp tác quốc phòng song phương giữa quân đội hai nước trong thời gian qua, các nội dung hợp tác cụ thể đã được các cơ quan chức năng của hai quân đội triển khai đúng lịch trình, mang lại hiệu quả thiết thực.

Indonesia, Nhật tăng cường hợp tác an ninh Châu Á. Chính phủ Indonesia và Nhật Bản nhất trí tăng cường hợp tác trong việc duy trì ổn định ở Đông Nam Á, Đông Á, châu Á và khu vực Thái Bình Dương; đồng thời khẳng định sự cần thiết duy trì ổn định ở châu Á, cũng như cam kết của hai nước tích cực góp phần bảo vệ an ninh khu vực. Tuyên bố trên được Người phát ngôn Tổng thống Indonesia, ông Julian Pasha đưa ra sau cuộc tiếp kiến của Tham mưu trưởng Lục

lượng Phòng vệ Nhật Bản, Tướng Eji Kamizuka với Tổng thống Indonesia Susilo Bambang Yudhoyono tại Jakarta ngày 29/1.

Ấn Độ-Nhật sẽ tiến hành thêm các cuộc tập trận. Tại cuộc đối thoại đầu tiên về hàng hải tổ chức ở New Delhi ngày 29/1, Ấn Độ và Nhật Bản đã quyết định phối hợp hoạt động và tiến hành tập trận chung. Hai bên quyết định sẽ tiến hành thêm các cuộc tập trận hải quân chung giống như cuộc tập trận song phương được tiến hành ngoài khơi Nhật Bản hồi năm ngoái.

Phân tích và đánh giá

“Bộ Quy tắc Ứng xử ở Biển Đông sẽ tiếp tục bị trì hoãn?” của *Greg Torode*. Động thái của Manila sử dụng Công ước Liên hợp quốc về Luật Biển năm 1982 - nhằm tìm kiếm một phán quyết của Tòa trọng tài quốc tế về yêu sách chủ quyền gây tranh cãi của Trung Quốc đối với gần như toàn bộ Biển Đông - là khá táo bạo, chuẩn bị cho tiến trình pháp lý kéo dài vài năm. Tuy nhiên, theo các chuyên gia nắm rõ tiến trình đàm phán COC, hành động của Philippines có thể cũng làm phức tạp thêm tình trạng căng thẳng giữa Trung Quốc và ASEAN, gây nguy hiểm hơn cho các cuộc thương lượng đã bị trì hoãn về một bộ quy tắc ứng xử. Với các cuộc đàm phán về COC hai năm trước, Bắc Kinh đã thắng thừng “đạp đổ” với tư cách cá nhân, đi đầu là Thứ trưởng Ngoại giao Phó Oánh, với lý do rằng Trung Quốc lo ngại sâu sắc về một số diễn biến. Lo ngại của họ xuất phát từ sự can dự của những nước bên ngoài - được hiểu là Mỹ và Nhật Bản - trong vấn đề này, việc ASEAN tăng cường quốc

tế hóa vấn đề và những nỗ lực liên tục của khối nhằm đưa ra một bản dự thảo COC của riêng ASEAN để thảo luận với Trung Quốc. Sau đó, Trung Quốc lại nói rằng họ quan ngại về những vi phạm đối với DOC, điều mà các nước ASEAN có yêu sách chủ quyền ở Biển Đông bác bỏ. Trong bối cảnh những căng thẳng ở hậu trường như vậy, nước cờ mới đây của Manila có thể cho phép Trung Quốc trì hoãn thêm các cuộc thương lượng bằng cách tuyên bố rằng thời gian hoàn toàn chưa chín muồi. Các quan chức Philippines khẳng định họ vẫn tuân theo lộ trình của ASEAN, nhưng cũng nói rằng Manila đang bị dồn vào góc tường bởi sau 18 năm tiến hành ngoại giao song phương với Bắc Kinh về vấn đề tranh chấp biển đảo chỉ khiến chủ quyền của họ gặp nguy hiểm hơn. Ngay cả trước khi Manila có động thái kiện Trung Quốc lên Tòa trọng tài, các nhà ngoại giao ASEAN nói rằng đến năm 2015 hoặc lâu hơn nữa thì chưa chắc đã có bộ quy tắc ứng xử. Thậm chí, ngay cả khi một văn kiện như vậy ra đời, nó cũng có thể không có tác dụng gì hơn tuyên bố năm 2002.

“Liệu ngoại giao quân sự có thể duy trì được hòa bình trong năm 2013?” của *Rory Medcalf*.

Khái niệm “ngoại giao quân sự” phải chăng bản thân nó đã là một sự tương phản? Hoàn toàn không. Đó là nhận

định của hai nhân vật nổi tiếng của Úc, những người gần đây đã nhắc đến triển vọng của các cuộc tập trận quân sự song phương và đa phương như một cách để quản lý căng thẳng an ninh tại châu Á. Cựu Thủ tướng Úc Kevin Rudd đã vạch ra một lộ trình cho hợp tác an ninh tại châu Á, nhất là giữa Trung Quốc và Mỹ. Tư lệnh các lực lượng vũ trang Úc, Tướng David Hurley, cũng nói về khả năng Úc sẽ đăng cai một cuộc tập trận chung với các lực lượng vũ trang của Trung Quốc, và có thể là ba bên với Mỹ, như một cách để tạo dựng thói quen thông tin và dự báo. Ý tưởng cho rằng những tương tác mang tính xây dựng như vậy có thể xây dựng lòng tin và giảm nguy cơ xung đột là một ý tưởng tốt. Một phép thử quan trọng hơn thể hiện sự thiện chí chiến lược và ưu tiên ngoại giao quốc tế trong năm 2013 đó là khuyến khích hải quân và các lực lượng biển của Trung Quốc tham gia một cách tích cực hơn với các đối tác của họ nhằm thực hiện các biện pháp xây dựng lòng tin thực chất hơn. Đó là việc thiết lập các nghị định thư và đường dây thông tin liên lạc để phòng tránh hoặc quản lý các sự cố tại những vùng biển tranh chấp. Trách nhiệm giờ thuộc về những người chơi chính - Trung Quốc, Nhật Bản, Mỹ, Việt Nam và Philippines - hơn là các nước trung gian như Úc. Nhưng các tiến bộ trên mặt trận này trước hết đòi hỏi một quyết định chính trị cơ bản của Trung Quốc - và các nước khác có tranh chấp - tránh sử dụng sức mạnh hay các mảnh lời khiêu khích trên biển như những công cụ chính sách nhằm thúc đẩy các yêu sách biển của mình.

Nếu không, 2013 sẽ là năm các vùng biển châu Á tiếp tục dậy sóng.

“Biển Đông và chính sách xoay trục của Mỹ” của *Elsa Kania*. Theo quan điểm của Mỹ, việc duy trì sự hiện diện của nước này tại khu vực từ lâu đã được coi là nền tảng cho hòa bình và ổn định. Tuy nhiên, việc can dự quá sâu của Mỹ có thể sẽ phá vỡ thế cân bằng “mong manh” đã được thiết lập tại đây. Mặc dù Mỹ luôn tìm cách duy trì lập trường trung lập trong các tranh chấp lãnh thổ, tuy nhiên những phát biểu của Ngoại trưởng Hillary Clinton đề cập đến Biển Đông là “Biển Tây Philippines” đã khiến Trung Quốc đặt câu hỏi về sự công bằng của Mỹ. Nếu Mỹ chỉ tìm cách hợp tác với các đồng minh của mình mà không hướng tới cải thiện hợp tác với Trung Quốc, thì những động thái của Mỹ ở khu vực có thể được Trung Quốc hiểu là nỗ lực nhằm kiềm chế nước này. Ngoài ra, khi Mỹ tăng cường liên kết với các đối tác trong khu vực, có nguy cơ về những rắc rối nếu nổ ra xung đột. Biển Đông vẫn sẽ là điểm nóng căng thẳng trong những năm tới. Việc sức mạnh hải quân được cải thiện sẽ khiến Trung Quốc có lập trường cứng rắn hơn. Trước bối cảnh này, bà Glaser, Trung tâm

Nghiên cứu quốc tế và chiến lược (Mỹ), cho rằng “chưa bao giờ khu vực lại chào đón Mỹ như lúc này.” Mỹ phải tìm cách cân bằng giữa việc chấp nhận sự chào đón của các nước trong khu vực với việc không can dự một cách quá sâu vào đây – đó là duy trì một sự hiện diện lâu dài mà không khiến Trung Quốc thêm nghi ngờ hoặc các đối tác trong khu vực quan ngại. Cuối cùng, Biển Đông có thể là phép thử, không chỉ cho việc liệu Trung Quốc sẽ là một “quốc gia có trách nhiệm” trong khu vực mà còn cả với chiến lược của Mỹ trước một Trung Quốc đang trỗi dậy.

“Lý giải sự quyết đoán của Trung Quốc ở Biển Đông” của *William M. Esposo*. Có một vài cách để lý giải việc Trung Quốc gần đây quyết đoán một cách bất thường ở Biển Đông. *Thứ nhất*, Trung Quốc lo sợ chiến lược chuyển trọng tâm về Châu Á - Thái Bình Dương của Mỹ. Mỹ sẽ tập trung sức mạnh quân sự vào khu vực này, trong đó có cả Biển Đông. Biển Đông là con đường huyết mạch chính cho các nhu cầu của Trung Quốc và người ta tin rằng Trung Quốc sẽ chống lại sự thống trị của Mỹ ở khu vực sống còn này. *Thứ hai*, Trung Quốc lo ngại rằng họ

không thể đáp ứng đủ nhu cầu ngày càng tăng về khoáng sản và năng lượng. Biển Đông được cho là chứa đựng một trong những nguồn dự trữ dầu mỏ và khí đốt lớn nhất. Với lý do này, Bắc Kinh đang tìm cách nắm chặt Biển Đông. *Thứ ba*, lợi ích của Mỹ ở Biển Đông theo cách hiểu của Trung Quốc là để kiểm soát việc khai thác dầu mỏ và khí đốt của Trung Quốc ở vùng biển tranh chấp này cũng như duy trì ảnh hưởng, nếu không phải là kiểm soát, những nước có cung cấp khoáng sản và quặng cần thiết cho nền kinh tế của Trung Quốc. *Thứ tư*, Trung Quốc đang dọn đường để khẳng định vị thế dẫn đầu của nước này trong cái gọi là Thế kỷ Trung Quốc. Thậm chí, Hội đồng Tình báo Quốc gia – cơ quan tình báo cao nhất của Mỹ, cũng thừa nhận trong Bản báo cáo Xu hướng Toàn cầu năm 2025 rằng, Trung Quốc sẽ vượt qua Mỹ trở thành nền kinh tế lớn nhất và cường quốc chi phối thế giới. Bốn lý do trên có thể được xem là lời giải thích rõ ràng nhất cho việc Trung Quốc gần đây luôn hành xử quyết đoán ở Biển Đông.

“Manila bắt đầu các thủ tục pháp lý đối với chủ quyền ở Biển Đông” của *Gregory Poling*. Ngày 22/1, Bộ trưởng Ngoại giao Philippines tuyên bố Philippines đã nộp đơn khiếu nại về các yêu sách chủ quyền của Trung Quốc ở Biển Đông lên một tòa án trọng tài của LHQ. Năm 2012 có lẽ là năm mang lại nhiều mất mát nhất cho Philippines ở Biển Đông kể từ sau sự kiện Trung Quốc chiếm bãi Vành khăn năm 1995. Do Philippines không đủ sức mạnh để ép Trung Quốc phải nhượng bộ, bãi cạn Scarborough hiện đã nằm hoàn toàn dưới sự kiểm soát của Trung

Quốc. Sau một năm nhận thấy thế yếu của mình cũng như thất vọng vì thiếu sự ủng hộ của ASEAN và việc Trung Quốc tiếp tục có các hành động cứng rắn, Philippines quyết định quốc tế hóa tranh chấp ở Biển Đông bằng một biện pháp mạnh. Hai vấn đề cốt lõi trong vụ kiện của Philippines là: *Một*, Philippines cho rằng đường 9 đoạn của Trung Quốc không phù hợp với quy định UNCLOS; theo đó ranh giới biển của các nước phải được xác định dựa theo đường bờ biển và các đảo. *Hai*, Philippines đề nghị tòa trọng tài ra phán quyết về việc liệu một số đảo do Trung Quốc chiếm đóng có đủ tiêu chuẩn là đảo không. Bên cạnh đó, Philippines lập luận

rằng một số cấu trúc nằm trên mặt nước biển của Trung Quốc chỉ được phép có vùng lãnh hải, chứ không phải là vùng đặc quyền kinh tế hoặc thềm lục địa. Trong trường hợp một tòa án trọng tài được thành lập theo UNCLOS, bước tiếp theo là lựa chọn các thẩm phán. Tòa trọng tài sẽ bao gồm 5 thẩm phán, mỗi bên chọn một và 3 thẩm phán khác từ các nước thứ 3 mà hai bên đồng ý. Sau khi 5 thẩm phán đã được lựa chọn, họ sẽ quyết định liệu vụ kiện có thuộc thẩm quyền phán quyết của họ không. Tuy nhiên, Philippines đã tính toán kỹ và lựa chọn nội dung

kiện để tòa án sẽ phải chấp thuận. Nếu các thẩm phán tiếp nhận vụ kiện, sẽ phải mất 3-4 năm trước khi tòa án ra phán quyết. Phán quyết của tòa theo UNCLOS là bắt buộc đối với cả hai bên. Trung Quốc không thể bác bỏ phán quyết của tòa vì theo Phụ lục VII của UNCLOS, việc một bên từ chối tham gia phiên tòa không ngăn cản được hiệu lực quyết định của tòa. Câu hỏi đặt ra ở đây là liệu Trung Quốc có thực hiện phán quyết của tòa không vì không có cơ chế trừng phạt nào đối với việc một nước không thực hiện phán quyết của tòa và gần như không có việc có sự can thiệp của bên ngoài để buộc một bên phải thực hiện phán quyết của tòa. Tuy nhiên phán quyết của tòa sẽ có tác dụng ảnh hưởng đến hình ảnh của Trung Quốc là một nước lớn có trách nhiệm. Trung Quốc có thể cho rằng cái giá phải trả cho việc bác bỏ phán quyết của tòa là quá lớn và do đó có thể xem xét việc chấp nhận phán quyết này.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp